

Afdoend onderzoek

Arnhemseweg 74B te Leusden

22 december 2021

Samenvatting

Voor het perceel aan de Arnhemseweg 74B in Leusden worden plannen voorbereid. Voor de ruimtelijke plannen is door bureau Els en Linde in het voorjaar van 2021 een afdoend onderzoek naar de gierzwaluw en huismus uitgevoerd.

Uit de resultaten van het afdoend onderzoek is gebleken dat er 6 vaste verblijven zijn aangetroffen van huismus.

Om verstoring te voorkomen dienen de werkzaamheden buiten om de broedperiode – maart tot en met juli – te starten. Geadviseerd wordt te werken met een ecologisch werkprotocol.

Voor de ruimtelijke plannen is een ontheffing van de Wet natuurbescherming niet noodzakelijk, mits de werkzaamheden geen effect voor de soort veroorzaken. In verband met de aanwezigheid van 6 verblijven van huismus, moeten er minimaal 12 alternatieve verblijfplaatsen worden aangeboden.

Inhoud

- 2 – Inleiding
- 3 – Beschrijving gebied
- 4 – Beschrijving werkwijze
- 5 – Waarnemingen
- 7 – Analyse
- 8 – Maatregelen
- 10 – Advies & Bronnen

Colofon

Opdrachtgever	Heer en mevrouw Wahle
Projectnummer	21.200
Datum	14 december 2021
Auteur	M.J. Josemans
Gecontroleerd	P.J.H. van der Linden
Status	concept

Els & Linde B.V.
Spechtstraat 59
1223 NX Hilversum
mob 06 - 27564247
e-mail vanderlinden@elsenlinde.nl

Inleiding

Voor het perceel aan de Arnhemseweg 74B in Leusden worden ruimtelijke plannen voorbereid voor het slopen van twee schuren en het bouwen van een woning.

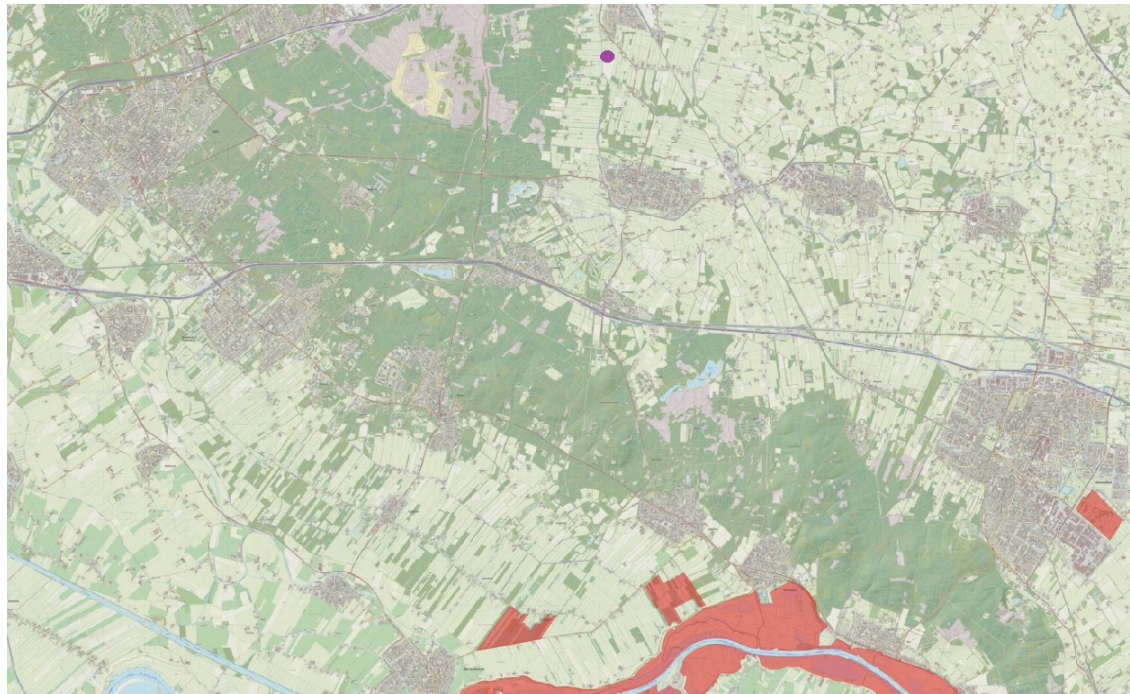
Voor de ruimtelijke plannen is door Els & Linde b.v. op 15 april 2021 een quick scan ecologie binnen de planlocatie uitgevoerd. Op basis van deze bevindingen is een afdoend onderzoek uitgevoerd naar huismus en gierzwaluw. In de voorliggende notitie worden de resultaten van het afdoend onderzoek naar het soortgericht onderzoek gepresenteerd. Waarnemingen van andere - minder strikt - beschermde soorten zijn voor zover relevant eveneens genoteerd. Het onderzoek is gestart in het voorjaar van 2021. De inventarisaties zijn conform kennisdocumenten en andere handleidingen voor goede inventarisaties uitgevoerd.

Bij de analyse van de effecten is gelet op de effecten veroorzaakt door de veranderde omgeving en het veranderde gebruik. Daarnaast zijn de effecten bepaald die veroorzaakt worden door de werkzaamheden, die nodig zijn om te komen tot de gewenste werkzaamheden. Daarbij is naast de planlocatie sec. gelet op de directe omgeving en de effecten op soorten in de omgeving.

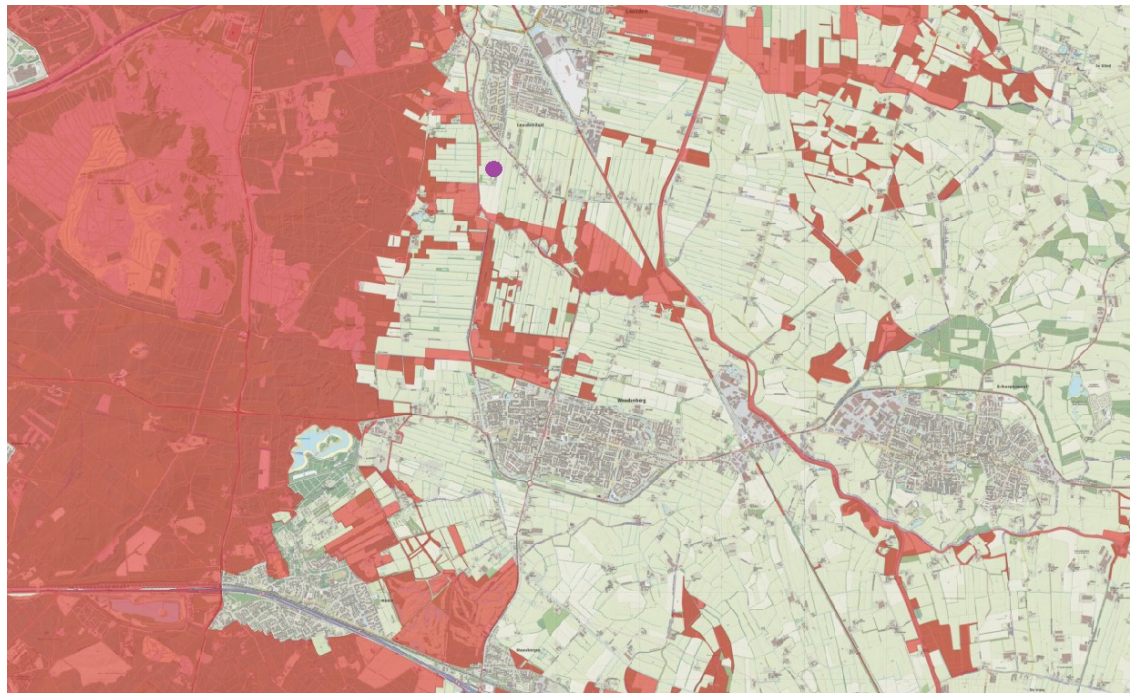

Ligging van het plangebied.

H02 Planomgeving: locatie, omgeving en beschermde natuurgebieden

Ligging van de Natura 2000-gebieden ten opzichte van de planlocatie.

Ligging van het Natuurnetwerk Nederland ten opzichte van de planlocatie.

De planlocatie aan Arnhemseweg 74B te Leusden is gelegen binnen de bebouwde kom van Nieuwegein. De planlocatie wordt omsloten door sloten en landbouwgrond. De werkzaamheden zijn het slopen van de twee schuren en de bouw van een woning op het perceel.

De beschermde Natura 2000-gebieden liggen op grote afstand van de planlocatie. Op ruim 12 kilometer afstand ten zuiden van de planlocatie ligt het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Rijntakken en Kolland & Overlandbroek. Het dichtstbijzijnde gebied dat is aangewezen als Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt op minder dan 200 meter afstand van de planlocatie.

Natura 2000

Via de Natura 2000 zijn gebieden beschermd van internationaal belang. Voor deze gebieden zijn doelstellingen geformuleerd voor het behoud van habitats en planten en dieren. Deze Natura 2000-gebieden zijn ook beschermd tegen invloeden van buiten, zoals stikstofdepositie en grondwaterstromen. Voor functie waardoor de depositie van stikstofverbindingen toeneemt, is een berekening noodzakelijk van de effecten.

Natuurnetwerk Nederland

Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt het Natuurnetwerk van Nederland. Het Natuurnetwerk Nederland wordt via de ruimtelijke verordening beschermd.

H03 Werkwijze: technieken, veldbezoeken & omstandigheden in het veld

datum		15-04-21	12-05-21	19-05-21	21-06-21	14-07-21
waarnemer(s)		2	2	2	2	2
soortgroep		huismus	huismus	gierzwaluw	gierzwaluw	gierzwaluw
starttijd	uur	09:00	09:00	19:00	19:00	19:10
eindtijd	uur	11:00	11:00	21:50	22:15	22:15
zonsopkomst	uur	06:45	05:49	05:39	05:16	05:24
zonsondergang	uur	20:40	21:23	21:35	22:04	21:56
start temperatuur	°C	6,0	11,0	14,0	15,0	13,0
eind temperatuur	°C	7,0	13,0	12,0	14,0	12,0
windsnelheid	bfr	2	2	2	1	2
neerslag	mm	0	0	0	0	0

Omstandigheden tijdens de inventarisaties

Voor de afdoende inventarisatie van beschermde soorten, is het van belang dat deze worden uitgevoerd volgens enkele regels. Het gaat om voldoende inspanning met geschikte technieken, in het optimale seizoen en door gekwalificeerd personeel. De gebruikte methoden en technieken worden aangepast op de situatie en op de te verwachten soorten. Hierbij wordt een afweging gemaakt welke methoden en technieken het meest geschikt c.q. efficiënt zijn. Voor verschillende soorten zijn protocollen verschenen of kan worden teruggevallen op wetenschappelijke literatuur, gericht op het inventariseren van soorten. Daarnaast zijn er voor een beperkte lijst soorten, zogenoemde kennisdocumenten verschenen. Voor het inventariseren van beschermde soorten gebruikt Els & Linde de verschillende genoemde bronnen, aangevuld met terrein- en soortkennis van de ecooloog. Belangrijk onderdeel van een afdoend onderzoek is dat de gebruikte techniek op een juiste manier wordt vastgelegd, zodat het onderzoek is te reproduceren.

Technieken onderzoek gierzwaluwen

Tijdens de inventarisatie van de gierzwaluw wordt gezocht naar invliegende vogels, nestgeluiden of andere sporen van nesten. Een groep vogels die boven een gebouw of wijk cirkelt, is een goede aanwijzing voor de aanwezigheid van een nest in die omgeving. De inventarisatie van de gierzwaluw wordt tegen zonsondergang uitgevoerd. De weersomstandigheden kunnen van invloed zijn op de resultaten, van belang is dat bij gunstige omstandigheden wordt gezocht naar de gierzwaluw.

Inventarisaties naar de huismus

De inventarisatie van de huismus wordt kort na zonsopkomst gestart en geëindigd op het moment dat de aanwezigheid van de huismus en de functies binnen de planlocatie, waren vastgesteld. De weersomstandigheden tijdens de inventarisaties moeten voldoende gunstig zijn een betrouwbaar resultaat. Tijdens de inventarisatie zijn droog en rustig weer, met een minimale temperatuur van ongeveer 5 graden Celsius, van belang.

Veldbezoeken & omstandigheden in het veld

Voor de gierzwaluw is een inventarisatie in drie ronden in de periode mei tot en met half juli voldoende, om inzicht te krijgen in het voorkomen van broedende vogels binnen het plangebied. De inventarisaties van de gierzwaluw starten ruim voor zonsondergang en eindigen op het moment dat de aanwezigheid van alle potentieel voorkomende soorten en functies zijn vastgesteld. Voor de huismus zijn twee inventarisaties kort na zonsopkomst voldoende als tussen 1 april en 15 mei wordt geïnventariseerd. Wordt er (deels) buiten deze periode gezocht dan zijn vier inventarisaties noodzakelijk. Tijdens de inventarisaties waren de weersomstandigheden voldoende voor een betrouwbaar resultaat. Wat geschikte weersomstandigheden zijn, is beschreven in de soortenstandaard en de verschillende onderzoeksprotocollen.

H04 Waarnemingen: veldgegevens en gegevens uit de literatuur

Waarnemingen inventarisatie huismus 15 april 2021. Blauwe selectie met rode ster geeft vier nesten aan van huismus.

Waarnemingen inventarisatie huismus op 12 mei 2021. Blauwe selectie met rode ster geeft nesten van huismus (6) aan. Groene ster zijn nesten van spreeuw.

Tijdens de inventarisaties waren de weersomstandigheden voldoende voor een betrouwbaar resultaat. Wat geschikte weersomstandigheden zijn is beschreven in de kennisdocument en de verschillende onderzoeksprotocollen. Voor de planlocatie is eerder een oriënterend onderzoek uitgevoerd. In het oriënterend onderzoek is als mogelijk gesteld dat binnen de bebouwing op het terrein huismussen en gierzwaluwen kunnen voorkomen. Hierna is een aanvullend onderzoek uitgevoerd in 2021 om aan te tonen of deze soorten er daadwerkelijk aanwezig zijn.

Bronnenonderzoek

Voor het onderzoek naar potentieel aanwezige beschermde soorten zijn de beschikbare regionale en landelijke verspreidingsatlassen en enkele digitale bronnen geraadpleegd. Er zijn geen waarnemingen geregistreerd door derden.

Inventarisatie huismus

Op 15 april 2021 en 12 mei 2021 zijn ochtendinventarisaties uitgevoerd naar het voorkomen van huismussen. Tijdens de inventarisatie is gekeken naar geschikt habitat voor de huismus en zijn de begroeiingen binnen de planlocatie geïnspecteerd op aanwezigheid van de huismus. Aanvullend is gelet op zingende mannetjes en paartjes, die de aanwezigheid van een nestplaats verraden.

Waarnemingen huismus – 15 april 2021

Tijdens de inventarisatie zijn er minimaal vier nesten van huismus aangetroffen in de zuidelijke schuur. Aan de oostelijke zijde van de zuidelijke schuur zijn zo'n 10 huismussen waargenomen. Zowel mannelijke als vrouwelijke dieren zijn waargenomen. Deze huismussen bevonden zich in een brede heg tussen de percelen. De waargenomen huismussen vlogen in de zuidelijke schuur door de aanwezige openingen en verdwenen in kleine openingen in het dak en op de steunbalken. Ook aan de westelijke zijde van de zuidelijke schuur zijn vier huismussen waargenomen. Deze huismussen vlogen ook in en uit de zuidelijke schuur. In de noordelijke schuur zijn geen huismussen waargenomen en eveneens geen nesten aangetroffen.

Waarnemingen huismus – 12 mei 2021

Tijdens de inventarisatie zijn in de zuidelijke schuur vier nesten aangetroffen van de huismus. Deze nesten bevonden zich allen op de houten steunbalken aan het plafond van de schuur. In één nest waren jonge huismusjes aanwezig. In de noordelijke schuur zijn twee nesten waargenomen, waarvan één nest zich bevond onder de houten balken aan de ene kant van de schuur. Daarnaast is één nest van spreeuw aangetroffen in de nok van de noordelijke schuur. Tevens zitten er spreeuwen in de nestkast aan de boom ten zuidwesten van de noordelijke schuur.

Inventarisatie gierzwaluw

Op 19 mei 2021, 21 juni 2021 14 juli 2021 zijn inventarisaties uitgevoerd naar het voorkomen van gierzwaluw. Tijdens de inventarisatie is gekeken naar geschikt verblijf-

Groene selectie geeft verblijven boerenzwaluw aan.

plaatsen voor de gierzwaluw en zijn de gebouwen geïnspecteerd op een invliegende gierzwaluw en andere nestgedrag. Aanvullend is gelet op boven de woonwijk vliegende dieren, die de potentiële aanwezigheid van een nestplaats verraden.

Laagvliegende gierzwaluwen wijzen op de aanwezigheid van een nestplek in de directe omgeving. Hoogvliegende gierzwaluwen zijn jagende dieren die op grote afstand van de waarneming kunnen broeden.

Waarnemingen gierzwaluw – 19 mei 2021, 21 juni 2021 & 14 juli 2021

Er zijn geen waarnemingen gedaan van invliegende gierzwaluwen binnen de planlocatie. Er zijn daarentegen wel twee actieve nesten aangetroffen van boerenzwaluw in de nokken van de zuidelijke schuur.

H05 Analyse: beoordeling van de effecten op de natuurwaarden

Aangetroffen verblijven van huismus (6) binnen de planlocatie.

Bij de analyse wordt gelet op de effecten als gevolg van het veranderde gebruik en de veranderde inrichting. Daarnaast wordt gelet op de effecten als gevolg van de werkzaamheden, om de veranderingen te kunnen bereiken. Voor zover plangebieden binnen het Natuurnetwerk, het weidevogelleefgebied, Natura 2000-gebied of andere beschermde natuurgebieden liggen, worden de effecten op deze beschermde natuurgebieden binnen de analyse getoetst. Voor de Natura 2000-gebieden is de externe werking eveneens van belang; de belangrijkste externe effecten worden veroorzaakt door toename van depositie, geluid en licht. Daarnaast kunnen veranderde grondwaterstromen een effect veroorzaken. Door bureau Els & Linde is in het voorjaar en in het najaar van 2021 een afdoend onderzoek naar gierzwaluw en huismus binnen de planlocatie uitgevoerd. De analyse beperkt zich tot de effecten op beschermde soorten die tijdens het afdoend onderzoek zijn aangetroffen.

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming kent een afdeling voor soortbescherming en een afdeling voor gebiedsbescherming. Binnen de gebiedsbescherming zijn de Natura 2000-gebieden beschermd. De bescherming geldt ook voor externe factoren; zoals grondwaterstromen en stikstofdepositie. De soortbescherming binnen de Wet natuurbescherming richt zich op de internationale afspraken, en geeft een uitbreiding van de beschermde soorten door aan de Rode lijst (bedreigd en ernstig bedreigd) een beschermd status te koppelen. Binnen de bebouwde kom is de belangrijkste wijziging in de beschermde soorten het vervallen van de bescherming op muurplanten en orchideeën.

Vogels

Tijdens de inventarisaties naar gierzwaluw zijn er geen verblijfplaatsen aangetroffen. Echter zijn er wel zes verblijven van huismus aangetroffen. Ook zijn er twee nesten aangetroffen van zowel boerenzwaluw als spreeuw. Tijdens de broedperiode kunnen vogels in de begroeiingen in de tuin en rondom de planlocatie broeden. Om verstoring te voorkomen dienen de werkzaamheden buiten om de broedperiode – maart tot en met juli – te starten.

Overige soorten

Binnen de planlocatie zijn er geen beschermde plantensoorten aangetroffen of te verwachten door het ontbreken van geschikt habitat. Deze soorten zijn daarom niet binnen de planlocatie te verwachten. Verder wordt gewezen op de zorgplicht voor de niet of de laag-beschermde soorten als egel en algemene broedvogels.

H06 Mitigerende en compenserende maatregelen

Om de functionaliteit van de verblijfplaatsen te garanderen, dienen voorafgaande en na uitvoer van de werkzaamheden, voldoende geschikte (paar)verblijfplaatsen te worden gecreëerd. Volgens de toetsingscriteria van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland dienen voor elke verloren verblijfplaats, vier alternatieve verblijfplaatsen te worden gerealiseerd. De overheid stelt namelijk dat hoe meer alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn, hoe groter de kans is dat minimaal één alternatieve verblijfplaats geschikt bevonden wordt. Voor de huismus is voor ieder nest dat wordt beschadigd twee alternatieve nestplekken nodig. Voor de gierwaluw geldt een factor vijf; dus per gierwaluwnest vijf alternatieven aanbieden.

Advies voor het onderzochte perceel

Binnen het project zijn zes vaste verblijfplaatsen van huismus aangetroffen. Concreet betekent dit dat er minstens 12 alternatieve verblijfplaatsen moeten worden aangeboden.

Voor de huismus zijn verschillende oplossingen mogelijk:

- een mussenstraat kan als tijdelijke en permanente maatregel functioneren (dat zijn drie nestkastjes die zijn gecombineerd);
- een vogelvide biedt ruimte voor verschillende broedvogels, een vogelvide wordt onder de onderste rij dakpannen geplaatst;
- er zijn goed functioneren dakpannen beschikbaar die ruimte bieden aan nestende vogels, en;
- een mussentil is een goede oplossing als er veel broedparen zijn aangetroffen.

Gewenningstijd

Voordat de (tijdelijke) maatregelen als functioneel worden beschouwd door het bevoegd gezag is een zogenoemde gewenningstijd nodig. Deze is afhankelijk van de aangetroffen soorten en deels van de aard van de verblijfplaats of het aantal dieren. Voor een verblijfplaats van huismus moet een gewenningstijd van 2 maanden worden aangehouden.

Bij het bevestigen van de verblijfplaatsen en het bepalen van de geschikte plek is het van belang dat vogels een ochtendzon hebben. De verblijfplaatsen moeten binnen 200 meter geplaatst worden. Bij het zoeken van geschikte locaties en de keuze van de soort voorziening kan een ecooloog van Els & Linde adviseren.

Ecologisch werkprotocol

Om zorg te dragen voor een juiste uitvoering wordt geadviseerd te werken met een ecologisch werkprotocol en de planning af te stemmen op een juiste mitigatie. Het ecologisch werkprotocol beschrijft de werkwijze die moet worden gevolgd om schade aan de natuurwaarden te voorkomen. Het protocol geeft tevens de volgorde van werken en de wijze van uitvoering van de werkzaamheden aan. Deze aanwijzingen zijn

dwingend. Door met een ecologisch werkprotocol te werken is geen ontheffing nodig voor huismus of gierzwaluw.

Zorgplicht

Aangetroffen dieren die niet uit zich zelf het werkgebied kunnen verlaten, dienen – onder begeleiding van een ecooloog - in veiligheid te worden gebracht en buiten het werkgebied te worden uitgezet. Schuilplekken zoals bladhopen, hout- en steenstapels e.d. dienen eerst te worden gecontroleerd op schuilende dieren. In zijn algemeenheid dienen geschikte schuil- en overwinteringsplekken voor dieren buiten het werkterrein intact te worden gelaten.

Eventueel noodzakelijk kap moet buiten de kwetsbare periode (winter) worden uitgevoerd en voorafgaand aan de kap (of het anderszins vrijstellen van een werkplek) is het verstandig een ecooloog te laten beoordelen of effecten zijn te verwachten en eventueel maatregelen te (laten) nemen om die effecten te verminderen.

In de nieuwe Omgevingswet zijn enkele wijzigingen opgenomen die zijn weerslag hebben op het ecologisch onderzoek. De belangrijkste wijziging is de doorlooptijd c.q. houdbaarheid van een rapport dat is gesteld op 2 jaar voor alle onderzoeken. Verder is de zorgplicht aangescherpt. Het zal zich nog moeten uitkristaliseren, maar het lijkt er op dat ook algemene soorten geïnventariseerd moeten worden (het simpel vaststellen dat ze niet zijn uit te sluiten is niet genoeg). Niet duidelijk is hoe intensief dat onderzoek moet zijn. Vooralsnog zullen we in een aanvullend onderzoek ook nadrukkelijk deze soorten benoemen.

H07 Conclusie, advies en gebruikte bronnen

Voor het perceel aan de Arnhemseweg 74B in Leusden worden ruimtelijke plannen voorbereid voor het slopen van twee schuren en het bouwen van een woning. Voor de ruimtelijke plannen is door bureau Els en Linde in het voorjaar van 2021 een afdoend onderzoek naar gierzwaluw en huismus uitgevoerd.

Beschermde soorten

Uit de resultaten van het afdoend onderzoek is gebleken dat er zes vaste verblijfplaatsen van huismus aanwezig zijn. Er zijn geen verblijven aanwezig van gierzwaluw.

Tijdens de broedperiode kunnen vogels in de begroeiingen binnen de tuinen en rondom de woningen broeden. Ook zijn er twee nesten aangetroffen van zowel boerenzwaluw als spreeuw. Om verstoring te voorkomen dienen de werkzaamheden buiten om de broedperiode – maart tot en met juli – te starten. Om zorg te dragen voor een juiste uitvoering wordt geadviseerd te werken met een ecologisch werkprotocol.

Voorafgaande en tijdens de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de aanwezige soorten die vallen onder het zorgbeginsel van de Wet natuurbescherming. Aangetroffen dieren die niet uit zichzelf het werkgebied kunnen verlaten, dienen in veiligheid te worden gebracht en buiten het werkgebied te worden uitgezet, in vergelijkbaar geschikt habitat in de omgeving. Schuil- en overwinteringsplekken zoals bladhopen, hout- en steenstapels e.d. dienen eerst te worden gecontroleerd op overwinterende en of schuilende dieren.

Beschermde gebieden

De werkzaamheden en de veranderde omgeving zullen geen significant effect veroorzaken op de beschermde natuurgebieden.

Noodzakelijke ontheffing c.q. vergunning

Voor de ruimtelijke plannen is een ontheffing van de Wet natuurbescherming niet noodzakelijk, mits de werkzaamheden geen effect op de soort veroorzaken. In verband met de aanwezigheid van 6 verblijven van huismussen, moeten er minimaal 12 alternatieve verblijfplaatsen voor huismus worden aangeboden. .

- BIJ12. (2017). Kennisdocument Gierzwaluw.
- BIJ12. (2017). Kennisdocument Huismus.
- Hustings, M.F.H., Kwak, R.G.M., Opdam, P.F.M., Reijnen, M.J.S.M., (1985). Vogelinventarisatie. Achtergronden, Richtlijnen en Verslaglegging. Natuur beheer in Nederland Deel 3

- waarneming.nl
- provincie-utrecht.nl